
Referat

Møte 1/2021

Dato Tirsdag 16.mars 2021 Fellesmøte kl. 09:00 – 13:45
PS-LV møte kl 14:00-16:00

Sted Digitalt via Zoom

Til stede: Agneta Herlitz (leder)
Anne Sverdrup-Thygeson
Anne Simonsen
Vidar Steen (PS-LV møtet)
Inge Jonassen
Trude Helen Flo
Niels Jørgen Olsen
Rune Toftgård
Emilie Lasson
Øyvind Fylling Jensen

Forfall: Gun Peggy Strømstad Knudsen
Vidar Steen (fellesmøtet)

Til stede fra Forskningsrådet:
Ole Johan Borge
Christin Krokene
Torunn Hancke (fellesmøtet)
Amanda Jonassen (fellesmøtet)
Stine Bråten
Line M. Grønning-Wang

Sak PSLIVSVIT 01/21 Fellesmøte for fagporteføljestyrene

Områdedirektør Jesper W. Simonsen ønsket velkommen til det første fellesmøtet for fagporteføljestyrene. Porteføljestyrelederne signaliserte i sine innledninger at fellesmøter mellom fagporteføljestyrene er viktig og noe som bør fortsette. Notatet som underlag for diskusjon rundt grensesprengende forskning ble fremhevet som godt med konkrete forslag til løsninger av sentrale problemer. Videre ble det fremlagt et ønske om at fagporteføljestyrene får mulighet til å komme med et felles tilsvarende til innspillene til søknadsprosessen som kom inn under rundebordskonferansen.

Mediedebatt om Forskningsrådets søknadsbehandling

Administrasjonen innledet om bakgrunnen for og debatten om Forskningsrådets søknadsbehandling.

Forskningsrådet gjorde en stor omlegging av søknadsbehandlingen i 2019. Felles søknadsbehandling på tvers av budsjettformål med en felles utlysning (fra 2020) ble innført. I tillegg ble programstyrene avviklet og erstattet av porteføljestyre med et bredere porteføljeansvar enn de gamle programstyrene.

Forskningsrådets styre diskuterte budsjettformålet Banebrytende forskning (FRIPRO) på sine styremøter 4. desember 2020 og 4. februar 2021. Styret uttrykte bekymring over høyt søknadsomfang og lav tildelingsandel. Videre ønsket Styret en evaluering og videreutvikling av prosessen for søknadsbehandling etter at søknadsbehandlingen i 2021 er fullført.

Etter offentliggjøringen av bevilgningsvedtakene for 2020 i januar oppsto en debatt særlig i Khrono og på Facebook om søknadsbehandlingen av forskerprosjekter. I debatten er det kommet fram kritikk av manglende åpenhet i prosessen, feilplassering av søknader i panel, graden av spesialistkompetanse i panelene, panelenes tilbakemelding på søknaden, bruken av karakterskalaen i forskjellige paneler m.m.

Som følge av debatten la Forskningsrådet i februar ut en detaljert beskrivelse av søknadsbehandlingen på sine hjemmesider. I tillegg inviterte Forskningsrådet til en rundebordskonferanse 9. mars mellom Forskningsrådet, enkeltforskere og institusjonsledere. På konferansen kom det fram mange ønsker og forslag til endringer i dagens søknadsbehandling av forskerprosjekter.

For søknadsbehandlingen i 2021 (som nå pågår) vil det ikke være noen siling av søknader før panelmøtet, dvs. alle søknader vil få full panelbehandling. I tillegg er informasjonen til ekspertene endret for å tydeliggjøre krav om konsistent karakterbruk. Kravene til konsistent tilbakemelding til søker er understreket overfor panelansvarlige i Forskningsrådet og i informasjonen til panelmedlemmene.

Administrasjonen informerte videre om at felles søknadsbehandling av forskerprosjekter igangsatt i 2019 skal evalueres etter årets søknadsbehandling. Før søknadsbehandlingen for 2022 vil det i dialog med Styret, porteføljestyrene og sektoren, bli vurdert endringer innenfor rammen av felles søknadsbehandling, dagens søknadsomfang og tildelingsprosent basert på forskningsbasert kunnskap om søknadsbehandling. Før søknadsbehandlingen i 2023 vil det bli gjort en vurdering av om dagens søknadsbehandling er hensiktsmessig basert på en grundig evaluering av dagens prosess, interne analyser og dialog med forskningsmiljøene. Fagporteføljestyrene vil bli involvert i det videre arbeidet med å videreutvikle søknadsprosessen.

I diskusjonen trakk flere styremedlemmer fram sammensetningen av paneler som et moment. Det settes store krav til fagpanelene og en sentral problemstilling er hvordan man kan sikre kvalitet i panelenes arbeid. Mange pekte på at faste paneler, hvor søker kan velge hvilket panel som skal behandle søknaden, kan være en bedre måte å sikre at søknadene plasseres i riktig panel.

En annen kilde til frustrasjon hos søker kan være følelsen av manglende uttelling for forbedringer i søknader som er sendt inn tidligere og forbedret, bl.a. som følge av tilbakemeldinger fra panelet. I mange tilfelle opplever søker å få dårligere karakter på en bearbeidet søknad.

Det ble også pekt på at felles søknadsbehandling kan være en del av problemet og stilt spørsmål ved om standardiseringen hadde gått for langt. Uheldige effekter av felles søknadsbehandling er f.eks. at panelene ikke leser utlysingene.

Et annet moment som kom opp i diskusjonen, var at man bør vurdere et lavere tak for søkt beløp. Dagens tak på 12 mill. kr fører til at de fleste søknader om Forskerprosjekt for fornyelse ligger tett opp mot 12 mill. kr selv mange av disse prosjektene sannsynligvis kunne vært gjennomført med en lavere tildeling. Et lavere tak vil gi mulighet for å gi flere søknader bevilgning.

Diskusjon om grensesprengende forskning og videreutvikling av FRIPRO-Banebrytende forskning

Administrasjonen presenterte et notat om grensesprengende forskning som en intern arbeidsgruppe med representanter fra de tre fagporteføljestyrenes administrasjoner har laget. Notatet hadde tre deler som tok opp 1) Utdfordringer for FRIPRO (Banebrytende forskning) ved felles søknadsbehandling, 2) Forslag til nye mekanismer for å selektere de mest grensesprengende prosjektene innenfor søknadstypen Forskerprosjekt, og 3) Hvordan kan Forskningsrådet nå målene om grensesprengende forskning og radikal innovasjon i sin strategi? Notatet dannet utgangspunkt for diskusjon i grupper på tvers av fagstyrene og en diskusjon i plenum. Følgende kommentarer og innspill kom fram i diskusjonen:

1. Hvordan kan Forskningsrådet nå målet om grensesprengende forskning i sin strategi?

- Uklar begrepsbruk i Forskningsrådet: "grensesprengende", "banebrytende" og "fremragende". Det er fare for at det går inflasjon i begrepet grensesprengende forskning. Vi bør ha en stram definisjon som er i tråd med internasjonale definisjoner. Fremragende forskning trenger ikke være grensesprengende.
- Slik det er i dag, oppfordrer ikke kravene til å ta risiko i FRIPRO i motsetning til i ERC. Dette skaper dilemma. Det fins ikke prosjekter som håndterer alt som kan gå galt i prosjektet. Det må skapes rom for større risikovilje.
- Vi må være åpne. Vi må ha tro på at forskning som fremmer originale idéer kan gjenkjennes.
- Tone ned risikofaktor som kriterium, gjennomførbarhet er viktig.
- Tolke strategien slik at man ønsker mer av grensesprengende forskning i betydningen kvalitetsforskning som understøtter samfunnsutfordringer.
- FRIPRO prosjekter får samfunnsmessig betydning på lang sikt. Gjøre meta-analyse til støtte i debatten.
- Universitetenes ambisjoner og ansvar for å drive grensesprengende forskning bør tydeliggjøres.

2. Er OECDs definisjon dekkende for hvordan grensesprengende forskning bør defineres?

Definisjon i utkastet til OECD rapporten (Effective Policies to Foster High-risk/High-reward Research): "High-risk, high-reward (HRHR) research is research that (1) strives to understand or support solutions to ambitious scientific, technological, or societal challenges; (2) strives to cross scientific, technological, or societal paradigms in a revolutionary way; (3) involves a high degree of novelty; and (4) carries a high risk of not realizing its full ambition as well as the potential for high, transformational impact on a scientific, technological, or societal challenge."

- Definisjonen er god, men bør konkretiseres.
- Må det være fokus på "high risk" for å være grensesprengende? Risiko er ingen forutsetning.
- Dersom det forventes tverrfaglighet, må det tydeliggjøres.
- "Grensesprengende" er et aggressivt ord som kan slå skjevt ut både i forhold til fag, kjønn og alder. Bør heller bruke "banebrytende".

3. Er det behov for egne tiltak for å stimulere til grensesprengende forskning i Forskningsrådet?

- Bør legge til rette for økte midler til FRIPRO dersom det innføres et eget virkemiddel for grensesprengende forskning.
 - Bra at Forskningsrådet åpner for søknader "utenom det vanlige", men uenighet om man bør ha et eget virkemiddel og hvordan det eventuelt skal utformes: Noen støtter egne mekanismer med egne kriterier som også tillater dårligere score på Implementering. Risiko ikke nødvendigvis viktig, men risikoene må adresseres.

- Noen mener det er god idé med mindre bevilgninger til idéer, mens andre påpeker at små prosjekter ikke er veien mot det grensesprengende.
- Det grensesprengende tar lang tid, bare noen få prosjekter kan ta en dit.

4. Hvordan kan vurderingskriteriene benyttes til å identifisere potensielt grensesprengende prosjekter?

- God idé å dele opp kriteriene - bedre med seks karakterer uten samlet karakter og uten at panelene rangerer. Slik kan porteføljestyrene vekte de ulike kriteriene ut fra målsettingen for porteføljen.
- Forslag med fleksibel bruk av karakterskala er mere realistisk enn ny søknadstype. Bør vurdere å fjerne samlet karakter.
- Hvordan definerer man "originalitet"? Begrepet bør konkretiseres.
- Diskutere innhold i bevilgningsmøtene - ønsker tilgang til tydelige begrunnelser fra fagekspertene for å kunne differensiere mellom gode søknader.
- Porteføljestyrene skal ikke gå inn i søknadene - ikke tilstrekkelig kompetanse i bredden.

5. Bør alle prosjekter som får bevilgning i FRIPRO være potensielt grensesprengende?

- Er det mulig å definere "grensesprengende" slik at det kan måles? Bør være et mål i (nesten) alle søknader til FRIPRO.
- Det skal ikke være et krav, men det må være rom for det.
- Unngå bruk av "buzzwords" i søknader; kvalitet og soliditet er viktigst.
- Hvor stor andel av prosjektene skal være grensesprengende? Hvor mye av det vi finansierer nå er grensesprengende?

Diskusjon om sentrale temaer for Forskningsrådets innspill til langtidsplan

Administrasjonen presenterte et notat som fokuserte på temaer for Forskningsrådets innspill til revidert langtidsplan der det er viktig med innspill fra fagporteføljestyrene. Notatet bestod av to deler: 1) Den grunnleggende og grensesprengende forskningens rolle og 2) Kvalitet i forskning. Følgende innspill og kommentarer kom fram i diskusjoner i grupper og plenum:

Grunnleggende og grensesprengende forskning

- Betydning av grunnleggende forskning må komme sterkere fram i neste langtidsplan (LTP) – dette er en av de tydeligste manglene i dagens LTP og bør ha et eget kapittel.
 - Ikke bare avgjørende for "bottom-up" forskning - viktig forutsetning for og bestanddel i tematisk forskning, for eksempel for å nå bærekraftsmål eller industriutvikling. For å nå målene på de tematiske områdene må det være en solid basis i langsiktig grunnleggende forskning. Dette bør det argumenteres tydeligere for i LTP-en.
 - Norge ligger dårlig an i Norden med midler til åpne konkurransearenaer for "bottom-up" grunnleggende forskning – veksten i de åpne konkurransearenaene har ikke holdt tritt med veksten i antall ansatte i UH-sektoren.
 - Få fram gode eksempler på hva grunnleggende forskning er og hva man vil oppnå.
- Det må skilles tydelig mellom begrepene grunnleggende, grensesprengende og fremragende forskning. Grunnleggende forskning av høy kvalitet er en forutsetning for grensesprengende forskning.

Kvalitet i bredde og spiss

- Skille mellom Forskningsrådets og sektorens rolle når det gjelder ansvar for å fremme kvalitet i bredden og i spiss. Vi må forvente at UH-sektoren har en hovedrolle for å styrke kvalitet i bredden gjennom grunnbevilgningen. Forskningsrådets rolle er mer rettet mot spissete satsinger.

Infrastruktur

- Infrastruktur er viktig innenfor mye forskning innenfor alle fagområder, også i humsam-fagene.
- Differensiere mellom ulike skalaer av infrastruktur: stor, mellomstor og liten. Det er kanskje i mellomkategorien behovet er størst.

Internasjonalt samarbeid

- Bør ha virkemidler som sikrer at phd og postdoc får anledning til å få internasjonal erfaring.
- Behov for stimuli for internasjonalisering og ikke krav.
- Internasjonalt samarbeid er primært bottom-up, det gir den beste forskningen.
- Noen fag har et hovedfokus på nasjonale forskningsspørsmål, og det er viktig at dette blir ivare tatt.

Forskerutdanning

- Viktig med støtte tidlig i forskeres karriere.
- Kvalitet må være enda tydeligere i livsløpet til kandidatene.
- En utfordring er å beholde de beste talentene på enkelte områder – må ha virkemidler for å mobilisere studenter til å velge forskning (f.eks. forskerlinjer).
- Forskerutdanningen må også rette seg mot karriere utenfor akademien: Må legge til rette for ordninger som bidrar til at phd-kandidater får gode karrierer utenfor akademien.

Betydning av humanistisk kompetanse

- Betydning av humanistisk kompetanse må vektlegges i ny LTP. Et aktuelt eksempel er språket og kulturens betydning i håndtering av Covid blant Oslos befolkning.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg styrenes innspill og kommentarer i sitt videre arbeid med porteføljeplaner og innspill til LTP*

Sak PSLIVSVIT 02/21 Godkjenning av innkalling og sakslisten

Vedtak: *Innkallingen og sakslisten ble godkjent.*

Sak PSLIVSVIT 03/21 Oppsummering av fellesmøte mellom fagporteføljestyrene

- Nyttig med fellesmøter. Det var omforente diskusjoner mellom porteføljestyrene på tross av fagforskjeller og ulike behov.
- Ordrike, men gode saksdokument som tydeliggjør Forskningsrådets ambisjoner.
- Gode diskusjoner rundt grensesprengende og grunnleggende forskning.
- Gjennom LTP-diskusjonen er det tydelig at begrepet "grensesprengende forskning" brukes forskjellig. Behov for begrepsavklaring. Konkretisere med eksempler og defineres tydelig i LTP.

Sak PSLIVSVIT 04/21 Godkjent referat fra styremøte 4/20, 25.11.2020

Vedtak: *Referatet tas til etterretning og godkjennes.*

Sak PSLIVSVIT 05/21 Spørsmål om habilitet

Habilitet skal vurderes i forbindelse med alle oppførte saker i henhold til habilitetsbestemmelsene. Eventuell inhabilitet og håndteringen av denne skal protokollføres.

Ingen av sakene i møte medførte vedtak om bevilgning til prosjekter eller annet som berører enkeltaktører.

Vedtak: *Ingen inhabilitet meldt.*

Sak PSLIVSVIT 06/21 Videre arbeid med revisjon av porteføljeplan

Porteføljestyret ble orientert om arbeidet med porteføljeplanen siden forrige møte som har involvert dialogmøter mellom koordinatorene for fagporteføljene og koordinatorene for relevante tematiske porteføljer samt arbeid i styrets arbeidsgruppe. Videre ble det orientert om prosessen videre frem til høringsutkastet skal vedtas på møtet i juni. Styret ble invitert til å komme med innspill til planutkastet med fokus på brukermål og tiltak i kapittel 5 og om de henger sammen med ambisjoner i kapittel 2 (faglige og tematiske prioriteringer). Styret ønsket å komme med sine tekstlige innspill til planen i etterkant av møtet. Administrasjonen vil gi styrets medlemmer tilgang til planen som redigerbart word-dokument i Sharepoint.

Vedtak: *Administrasjonen tar med seg styrets kommentarer og innspill i det videre arbeidet med porteføljeplanen. Styrets medlemmer inviteres til å bidra inn i arbeidsgruppens videre arbeid (planlegger møte i begynnelsen av mai).*

Sak PSLIVSVIT 07/21 Resultatet av søknadsbehandlingen 2020 og informasjon om søknadsbehandlingen 2021

Vedtak: *Styret tar informasjonen til orientering.*

Sak PSLIVSVIT 08/21 Forslag om en bloc avslag 2021

Vedtak: *Porteføljestyret godkjenner at alle søknader til FRIPRO, FRIMEDBIO-delen, med samlet karakter 5 eller lavere, og alle søknader med samlet karakter 6 eller 7, men med karakter 5 eller lavere på vurderingskriteriet "Excellence", avslås en bloc i porteføljestyremøtet 17.-18.6.2021.*

Sak PSLIVSVIT 09/21 Forslag til prinsipp for fordeling av FRIMEDBIO-budsjettet på søknadsvarianter 2021

Vedtak: *Tilgjengelig budsjett til utdeling for FRIMEDBIO i søknadsbehandlingen i 2021 skal i møtet 17.-18.6.2021 fordeles på de tre søknadsvariantene etter det alternativet som gir søknadsvariantene Forskerprosjekt for unge talenter og Treårig Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet størst mulig andel av antall søknader som kan innvilges.*

Sak PSLIVSVIT 10/21 Møteplan 2021

Det er avtalt følgende møtedatoer for styret i 2021:

Møte 2: 17.-18. juni (bevilgningsmøte/vedta høringsutkast porteføljeplan)

Møte 3: 30. september (diskusjon rundt høringsinnspill til planen)

Møte 4: 1. desember (vedta 2.versjon porteføljeplan, vedtak i Styremøte 9. desember, møtet mulig flyttet til 1.-3. desember)

Vedtak: *Administrasjonen sender ut doodle-poll om mulig flytting av møte 4 til 15.-19. november.*

Sak PSLIVSVIT 11/21 Eventuelt

Inger saker.

Sak PSLIVSVIT 12/21 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtak: *Protokollen ble godkjent.*